

ספרות עברית וכללית

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

לבתי ספר דתיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר)	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק שני	—	יצירות מאת עגנון, דרמה וקריאה מונחית	—	(35×1)	—	35 נקודות
פרק שלישי	—	שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, השירה העברית במאה ה־20)	—	(20×2)	—	40 נקודות
						סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

(2) אין לחזור ולהדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר) (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

מעשה חכמים

1. לפניך מעשה החכמים "בתו של רבי עקיבא והנחש". קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

בתו של רבי עקיבא והנחש

לְרַבִּי עֲקִיבָא הָיְתָה בֵּת.
אָמְרוּ לוֹ הַכֹּלְדָּיִם:¹ אוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁנִכְנַסְתָּ לְבֵית הַחֶפֶה,
מִכֵּשׁ אוֹתָהּ נָחֵשׁ, וְהִיא מָתָה.
הָיָה דוֹאֵג עַל הַדָּבָר הָרֶבֶה.
אוֹתוֹ הַיּוֹם, נִטְלָה הַמִּכְבָּנָה,² נֶעְצָה אוֹתָהּ בַּסֶּדֶק,
קָרָה שְׂשֻבָּה [שְׁנִנְעָצָה] בְּעֵינֶיּוֹ שֶׁל נָחֵשׁ.
בִּבְקָר, כְּשֶׁנִּטְלָה אוֹתָהּ, נִסְרָךְ וּבָא הַנָּחֵשׁ אַחֲרֶיהָ.
אָמַר לָהּ אָבִיהָ: מָה עָשִׂיתָ?
אָמְרָה לוֹ: בָּעָרֵב בָּא עָנִי, קָרָא בַּפֶּתַח, וְהָיוּ טְרוּדִים כָּל הָעוֹלָם בַּסֶּעָדָה,
וְאֵין שׁוֹמֵעַ לוֹ.
קָמַתִּי, נִטְלָתִי אֶת מְנָתִי שֶׁנִּתְּתָם לִי, וְנִתְּתִיהָ לוֹ.
אָמַר לָהּ: מִצּוּהָ עָשִׂיתָ.
יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ: "וְצִדְקָה תַצִּיל מָמוֹת" (משלי י', ב).
וְלֹא מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה, אֲלָא מִמִּיתָה עֲצָמָה.

1 הכלדיים — הרואים בכוכבים (אסטרולוגים).

2 מכבנה — סיכה להידוק הבגד או השיער.

במעשה חכמים זה נאמר על רבי עקיבא כי לאחר ששמע את נבואת הכלדיים "היה דואג על הדבר הרבה".

מה אפשר ללמוד על דמותו של רבי עקיבא מתגובה זו? הסבר והדגם את הקשר בין התגובה של רבי עקיבא ובין המסר של מעשה החכמים.

סיפור קצר

2. כינורו של רוטשילד / אנטון צ'כוב

לפניך קטע המתאר את ההזיות של גיבור הסיפור, יעקב (ברונזה). קרא את הקטע וענה על השאלה שאחריו. בערב ובלילה היו מהבהבים כנגד עיניו דמותו של תינוק, ערבה, דגה, אווזים שחוטים, ומארפה הדומה לציפור צמאה, ופניו החיוורות, העלובות של רוטשילד, ומיני פרצופים משונים עטו עליו מכל צד ומלמלו בלחש־נחש על ההפסד. היה מתהפך מצד לצד, וכחמש פעמים קם ממיטתו לנגן בכינור.

בחר בשתיים מן הדמויות הנזכרות בקטע זה ובאחד מן הפריטים (ערבה, דגה, אווזים שחוטים, כינור) הנזכרים בו, והסבר כיצד כל אחד מהם מעיד על התהליך שברונזה עובר בסיפור.

3. סיפור קצר עברי

האם בסיפור העברי הקצר שלמדת, העלילה מסתיימת בפתרון או בחוסר מוצא? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני — יצירות מאת עגנון, דרמה וקריאה מונחית (35 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-16.

יצירות מאת עגנון**4. תהלה**

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. בנובלה באים לידי ביטוי ביקורת על העולם הישן, אך גם געגועים אליו.

הסבר והדגם קביעה זו. בסס את תשובתך על שלוש דוגמאות מן הנובלה (דוגמה אחת לביקורת ושת דוגמאות לגעגועים). (25 נקודות)

ב. האם הביקורת שכתבת עליה בסעיף א יכולה להיות רלוונטית גם לימינו? הסבר והדגם את דברך. (10 נקודות)

5. והיה העקוב למישור

א. לפניך תיאור התגובה של מנשה חיים כאשר הוא חוזר לעיירה. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו. וילך ברוב יגונו ויט שכמו לסבול ולא החציף כלפי מעלה והצדיק עליו את הדין ואמר מסתמא מה' יצא הדבר, הן גם פרי בטן לא מנע אלקים ממנה אשר לא הייתה כזאת כל הימים שהייתה שרויה עמי בכשרות.

הסבר תגובה זו של מנשה חיים. בסס את דברך על עלילת הנובלה. (17 נקודות)

ב. מדוע לדעתך בסיום הנובלה בחר מנשה חיים לחיות בבית קברות? נמק את דברך. (18 נקודות)

6. סיפור פשוט

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בן שבע עשרה היה הירשל כשהתחיל משמש בחנותם של אביו ואמו. הירשל אינו ממולח כאמו ואינו זריז כאביו, אבל מעלה אחרת יש בו שעושה כל מה שאבותיו אומרים.

א. האם הצייתנות של הירשל, ה"עושה כל מה שאבותיו אומרים", היא אכן מעלה שלו? הסבר את דברך ובסס אותם על שת דוגמאות מן הרומאן (בתשובתך אל תכתוב על סיום הרומאן). (22 נקודות)

ב. האם לדעתך בסיום הרומאן הירשל מתחרט על הצייתנות שלו? הסבר והדגם את דברך. (13 נקודות)

דרמה

7. ילדי הצל / בן-ציון תומר

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. לפניך דברים שיוּרם אומר לנוּרית. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריו.
 [...] יום אחד, הייתי ילד, היה יום־שמש, ראיתי את צ'לי. ענק, ארוך, שחור, מאחורי. הסתובבתי וגם הוא הסתובב. חרב עץ הייתה בידי. התחלתי להכות בו. החרב נשברה. הצל נשאר...
 הסבר את דברי יורם בקטע זה, ותאר כיצד הצל מלווה אותו במהלך חייו. (15 נקודות)
- ב. הסבר והדגם כיצד מוטיב הצל מאפיין את דמותו של זיגמונט. (20 נקודות)

8. אנטיגונה / סופוקלס

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- ההיבריס של הגיבורים הוא גורם מרכזי המניע את עלילת הטרגדיה.
 א. הסבר כיצד ההיבריס של הגיבור הטרגי אֵן הגיבורה הטרגית במחזה מניע את עלילת "אנטיגונה".
 הדגם את דבריו. (20 נקודות)
- ב. האם בסיום הטרגדיה הגיבור אֵן הגיבורה מתפכחים מן ההיבריס? נמק את דבריו. (15 נקודות)

9. בית בובות / הנריק איבסן

לפניך קטע מדיאלוג בין קרוגסטאד לבין לינדה. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

קרוגסטאד: אני אדרוש את המכתב שלי בחזרה.

לינדה: לא, לא.

קרוגסטאד: כן, בוודאי; [...] אדרוש ממנו להחזיר לי את המכתב [...] אגיד לו, שזה רק משהו

ביחס לפיטורים שלי... ושאסור לו לקרוא אותו.

לינדה: לא, גילס, אל תבקש את המכתב בחזרה.

א. מדוע לינדה מבקשת מקרוגסטאד שלא ידרוש את המכתב בחזרה? בסס את תשובתך על עלילת המחזה.

(18 נקודות)

ב. לכל אחד מן הדוברים בקטע שלפניך יש עמדה שונה בנוגע לאמירת האמת.

ציין מהי עמדתו של כל אחד מהם, וכתוב בעמדתו של מי מן הדוברים אתה תומך. נמק את דבריך.

(17 נקודות)

10. אויב העם / הנריק איבסן

שם המחזה משקף את נושא המחזה ומאפיין דמויות מרכזיות בו.

הסבר והדגם קביעה זו. בסס את דבריך על עלילת המחזה ועל שתיים מן הדמויות בו.

11. ביקור הגברת הזקנה / פרידריך דירנמט

א. הביקור של הגברת הזקנה חושף את פרצופה האמיתי של החברה בגילן.

הסבר והדגם קביעה זו. בתשובתך כתוב על שלוש מן הדמויות במחזה. (26 נקודות)

ב. האם לדעתך מה שהתרחש בחברה בגילן יכול להתרחש גם בחברה בישראל היום? הסבר והדגם את דבריך על פי

עלילת המחזה. (9 נקודות)

קריאה מונחית**12. מִיִּשְׁהוּ לְרוּץ אֶתוֹ / דויד גרוסמן**

המסע הפיזי של אסף בחיפוש אחר תמר הוא גם מסע נפשי של גילוי עצמי והתבגרות. הסבר והדגם קביעה זו על פי עלילת הרומאן "מישהו לרוץ אתו".

13. יֵשׁ יִלְדִים זִיג זִג / דויד גרוסמן

מוטיב התחפושת ומוטיב הבית והמשפחה הם מוטיבים מרכזיים ברומאן "יש ילדים זיג זג". תאר את הופעתם ברומאן, והסבר את תרומתם להבנת התהליך שעבר נוו.

14. בּוֹאֵי הַרוּחַ / חיים סבתו

מה הם שלושת הפיקדונות שפרקש מפקיד בידי המספר? הסבר מה אפשר ללמוד מן הפיקדונות האלה על דמותו של פרקש ועל הקשר בינו ובין המספר. הדגם את דבריו.

15. אֵל תִּיגַע בְּזִמְרִי / נל הרפר לי

לפניך קטע מן הרומאן "אל תיגע בזמיר", קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו. אטיקוס קם וניגש אל מעקה הגזזטרה [...]
 "ראשית כול, " אמר, "יש שיטה פשוטה שאם תלמדי אותה, סקאוט, תסתדרי הרבה יותר טוב עם אנשים מכל מיני סוגים. אי אפשר להבין מישהו באמת בלי לראות את המצב מנקודת המבט שלו – "מה?"

" – בלי להיכנס לעורו ולהתהלך בנעליו".

מהי העמדה המוסרית המשתמעת מדברים אלה של אטיקוס? הבא מן הרומאן שתי דוגמאות נוספות המשקפות עמדה זו, והסבר אותן.

16. רֹדֵף הַעֲפִיפּוֹנִים / חאלד חוסייני

בתחילת הרומאן אמיר אומר: טועים אלה שאומרים על העבר, שאפשר לקבור אותו – כי העבר חוצב את דרכו החוצה בציפורניו. הסבר והדגם כיצד העבר "חוצב את דרכו החוצה" בעלילת הרומאן.

פרק שלישי — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, השירה העברית במאה ה־20)

(40 נקודות)

שים לב: מפרק זה (שאלות 17-27), עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת מן הפיוט או משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 17-20), ועל שאלה אחת מן השירה העברית במאה ה־20 (שאלות 21-27).

(לכל שאלה — 20 נקודות; סך הכול — 40 נקודות)

פיוט, שירת ימי הביניים ושירת ביאליקענה על אחת מן השאלות 17-20.**פיוט****17.** קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.**אל נורא עליִלה / ר' משה אבן עזרא**

אל נורא עליִלה. אל נורא עליִלה.
המציא לנו מחילה. בשעת הנעילה:

מתי מספר קרואים. לך עין נושאים. זכר צדקת אביהם. וחדש את ימיהם.
ומסלדים בחילה. בשעת הנעילה: כקדם ותחלה. בשעת הנעילה:

שופכים לך נפשם. מחה פשעם וכחשם. קרא נא שנת רצון. והשב שארית הצאן.
והמציאם מחילה. בשעת הנעילה: לאהליבה ואהלה. בשעת הנעילה:

היה להם לסתרה. וחלצם ממארה. תזכו לשנים רבות. הבנים והאבות.
וחתמם להוד ולגילה. בשעת הנעילה: בדיצה ובצהלה. בשעת הנעילה:

חון אותם ורחם. וכל לוחץ ולוחם. מיכאל שר ישראל. אליהו וגבריאל.
עשה בהם פלילה. בשעת הנעילה: בשורו נא הגאלה. בשעת הנעילה:

מהו הייעוד של פיוט זה? הסבר את דבריך, ובסס אותם על שלוש דוגמאות מן הפיוט.

שירת ימי הביניים

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

ידעתני בטרם תצנני / ר' יהודה הלוי

ידעתני בטרם תצנני, / וכל עוד רוחך בי – תצנני.
היש לי מעמד, אם תהדפני, / ואם לי מהלך, אם תעצנני?
ומה אמר? – ומחשבי בידך! / ומה אוכל עשה עד תעצנני?
דרשתיך בעת רצון – ענני / וכצנה רצונה תעטנני,
הקימני לשחר את דבירך / ואת שמך לברך עוררני!

א. פרש את הדימוי בשיר, והסבר כיצד הוא מסייע לבטא את האמונה של הדובר באל. (6 נקודות)

ב. בחר מן השיר בשני אמצעים אומנותיים נוספים המסייעים לבטא את האמונה של הדובר באל. (14 נקודות)

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ראה שמש / ר' שלמה אבן-גבירול

ראה שמש לעת ערב אדמה / כאלו לבשה תולע למכסה,
תפשיט פאתי צפון וימין / ורוח ים בארגמן תכסה,
וארץ – עזבה אותה ערמה / בצל הלילה תלין ותחסה,
והשחק אזי קדר, כאלו / בשק על מות יקותיאל מכסה.

תמונת השקיעה המתוארת בשיר יוצרת קשר בין הטבע ובין חיי האדם ומותו.

הסבר והדגם קביעה זו.

שירת ביאליק

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ים הדממה פולט סודות / חיים נחמן ביאליק

בית 1	ים הדממה פולט סודות, וְכָל־הָעוֹלָם כְּלוֹ שוֹתֵק; וּמֵאַחֲרֵי הָרַחִים שֶׁאוֹן הַנַּחַל אֵינוֹ פּוֹסֵק.	בית 4	אוֹמֵר לְבִי לִי בַחֲשָׁאִי: "בְּנִי! חֲלוּמוֹתַיִךְ בָּאוּ; נָפַל כּוֹכֵב מִרְקִיעַ – הָאֲמִינָה – לֹא שָׁלַף הוּא.
בית 2	שְׁחֹר הִלִּילָה הוֹלֵף כּוֹבֵשׁ, מְרַכֵּב צֶלַע־צֶלַע וְכוֹפֵל; דּוֹמֵם אֲלֵי־הַמַּחֲשָׁפִים כּוֹכֵב אַחֵר כּוֹכֵב נוֹפֵל.	בית 5	עוֹד שָׁלַף קְבוּעַ אֵיתָן וּבְמִשְׁבָּצָתוֹ יִזְרַח שָׁמָּה; שׂא עֵינֶיךָ – הִנֵּה שָׁם הוּא קוֹרֵץ, רוֹמֵז לָךְ נַחֲמָה."
בית 3	וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם, אַרְגִּישׁ: לְבִי עַר וּמִדְבָּר; אַרְגִּישׁ: מַעֲזָן טָהוֹר אֶחָד הוֹמָה אֵט שָׁם וּמִתְגַּבֵּר.	בית 6	וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם אַשְׁבּ אֲבִיט אֶל־כּוֹכְבִי; לִי אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד – הוּא הָעוֹלָם שֶׁבְּלִבִּי.

תאר את מוטיב הכוכב בשיר, והסבר את תרומתו לבניית משמעות השיר.

השירה העברית במאה ה־20

ענה על אחת מן השאלות 21-27.

21. אדם מול בוראן

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

נסוגה אל חצרות קדשך / טניה הדר

נסוגה אל חצרות קדשך –
והיכן אותן חצרות שקופות מוארות
של אהבתך,
בתוך העשן, זהים האויר, רעש
האקרנים הבלתי פוסק
החסך שאינו מתמלא לעולם –
הירק המרקם בלוח חתום של שמים

העלים הנושרים בצהב מתכתתי חלוד
על מסגרת החלון (ספק זהב, ספק טבק),
מתדפקים בחצפה אחרונה,
בעקשות בלתי מובנת

א. בשיר זה מוצגים שני עולמות מנוגדים.

תאר כל אחד מעולמות אלה, והסבר אם בעיני הדוברת אפשר לשלב ביניהם. (12 נקודות)

ב. תאר את הקשר בין האדם ובין בוראן בשיר נוסף שלמדת בנושא זה. (8 נקודות)

22. שירים בצל השואה

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

טרקטורים / רוני סומק

בית ראשון
הבנים של דוקטור מנגלה מוכרים טרקטורים
בדרך שבין מיון לשטוטגרט.
מי שיקנה אותם יחרש את האדמה,
ישקה עץ,
יצבע באדם את רעפי הבית
ובפסטיבל הבירה יראה איך תזמרת המסבאה
מצבת על הרחבה כחילי בדיל בחלון ראווה.

בית שני
במכון היפי של ההיסטוריה יודעים לסרק בלורית
אפלו בשערה של
מפלצת.

א. על פי הבית המסיים את השיר, הסבר את העמדה של המשורר כלפי גרמניה. (12 נקודות)

ב. בחר בשיר נוסף שלמדת בנושא זה, והסבר כיצד נושא השואה בא לידי ביטוי בשיר שבחרת. (8 נקודות)

זוגיות ואהבה

23. לפניך שיר ב (המתחיל במילים: "נפרדנו כך") מתוך מחזור השירים: "שירי אהב"ה" מאת לאה גולדברג. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

ב

נפרדנו כך. היטב, היטב חרה לי.
הערפל בינינו כחומה.
זאת הטפה שעל ידי נותרה לי
טפת סגיר ודאי היא, לא דמעה.

לדור הזה הבכי הוא כלמה,
הוא לא יבכה על אהבה גוססת.
ביום הדין ובלילות החסד
אדיש וגא הוא לא יוריד דמעה.

נפרדנו כך. הרחוב המה, המה.
דחפני איזה הלך, ומנגד
הערפל תלוי כהינומה.

מאין בלבי חדה חוגגת?
אולי, בכל זאת, זו היתה דמעה.

- א. כיצד משקפים תיאורי הסביבה והטבע בשיר את הרגשות של הדוברת ואת התהליך הנפשי שעברה?
הסבר את דבריך, ובסס אותם על שתי דוגמאות מן השיר. (12 נקודות)
- ב. אילו רגשות באים לידי ביטוי בשיר נוסף שלמדת בנושא זה? הסבר והדגם את דבריך.
בתשובתך כתוב גם על אמצעי אומנותי אחד המסייע לעצב רגשות אלה. (8 נקודות)

אדם וזהותו

24. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אָמִי אָמִי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיְרָקִים בְּיָרֵק אַחֵר.
מִקֵּץ הַצִּפּוּרִים הַמְחִלִּיבוֹת חֶלֶב מְתוּק מְכֹל מְתוּק,
מַעֲרֵשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לַיְלָה וְעוֹד לַיְלָה.

אָמִי אָמִי

שְׁהַרְחִיקָה רָעוֹת
בְּאַצְבָּעוֹת צְרָדוֹת
בְּהִלָּקָאוֹת חֹזָה
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמֹהוֹת.

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׂבִתוֹת בְּעָרָאק נָקִי
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנָסֶת.

אָנִי אָנִי

שְׁהַרְחִקְתִּי עֲצָמִי
הַרְחַק אֶל תוֹךְ לִבִּי
שְׂכֵשְׁהֶכֶל הָיוּ יְשָׁנִים
הֵייתִי מְשֻׁנָּה
הַרְחַק אֶל תוֹךְ לִבִּי
מִסּוֹת קְטָנוֹת שֶׁל בָּךְ
בִּיהוּדִית
מְרוֹקְאִית.

א. השורש ר-ח-ק חוזר בשיר ארבע פעמים.

הסבר שניים מן ההקשרים שבהם שורש זה מופיע, וכתוב מה אפשר ללמוד מהם על זהותו של הדובר.

(12 נקודות)

ב. בחר בשיר נוסף שלמדת בנושא זה, והסבר כיצד אחד מן האמצעים האומנותיים בשיר מסייע לעיצוב הזהות

של האדם. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 15/

במשפחה

25. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עם סבי / זלדה

כְּאַבְרָהָם אָבִינוּ
שְׁבִלִיָּה סֵפֶר מַזְלוֹת,
שֶׁקָּרָא אֶל בּוֹרְאוֹ
מִתּוֹךְ הַכִּבְשָׁן,
שֶׁאֵת בְּנוֹ עָקַד –
הָיָה סָבִי.
אוֹתָהּ אֲמוּנָה שְׁלֵמָה
בְּתוֹךְ הַשְׁלֵהֶבֶת,
וְאוֹתוֹ מִבֶּט טָלוּל
וְזָקֵן רַדְיָגִים.
בַּחוּץ שְׁאֵגוֹ:
אֵין דִּין וְאֵין דִּין.
וּבְחִדְרוֹ הַסְּדוּק, הַמְּגֻפָּץ
שָׁרוּ כְּרוּבִים
עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה.

הסב המתואר בשיר מקרין עוצמה ורוך.

הסבר והדגם קביעה זו.

26. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נסח / בן ציון תומר

בית 1 אָבִי בָּאָבֶן אֶת חַיִּי חָקַק.
 אָנִי בָּרוּחַ.
 אָבִי רָהַט בֵּיתוֹ בְּצַבֵּעַ חֶם וְחוּם וּבְמוֹצָק,
 אָנִי בְּצַבֵּעַ כְּפוֹר וּבְרָהִיטִי נוֹצָה קָלִים מְרוּחַ.

בית 2 אָבִי נָשַׁם עִם אֱלֹהִיו,
 אָנִי עִם עֵיט.
 אָבִי צָמַח מְרוּחִי
 אָנִי אָפְלוּ לֹא מִבֵּית.

בית 3 אָבִי שָׁתַק. לְבוֹ הָלֵם.
 אָנִי הוֹלֵם. לְבִי שוֹתֵק.

בית 4 אָבִי כָּבַר מֵת. מִקֶּדֶשׁ מְעַט לוֹ: אָבֶן.
 אָנִי עוֹד חַי וּמִקֶּדֶשׁ בָּרוּחַ.
 מַה יִּשְׁרָד עֵת אֲסַעַר כְּתָבֶךָ?
 בְּנִי אֶת שְׁמִי לֹא יִחַקֵּק עַל לוּחַ.

הקשרים בין הדורות מתאפיינים לעתים בקרבה ובהמשכיות ולעתים בריחוק, במרד ובניתוק.
 איזה קשר מתואר בשיר זה? הסבר והדגם שתיים מדרכי העיצוב המסייעות לבטא קשר זה.

27. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ודוי הגדול / אמנון שמוש

בית 1	אָמִי	בית 5	מָסָךְ
	הִיְתָה בָּאָה אֵלַי		בֵּין קוֹלוֹת תְּמוּלִיָּה
	בְּכָל		לְבֵין אֶזֶן הַפְּרוּיָה
	מִיָּץ		לְשֹׂאוֹן קְבוּצָה וּמִפְעָלִיָּה
			הִיא מְסַפֶּרֶת
בית 2	עֵינֶיהָ יְגַעוֹת מְקַרֶּיָּה		עַל בֶּן צְרוּיָה
	עֲבָרָה עָמוּס לַעֲיָפָה		וְעַל סְגֻלוֹת הַקֶּמֶעַ
	מְסַפֶּרֶת הִיְתָה		וְאֲנִי
	וּמְסַפֶּרֶת		מִנִּיד רֹאשִׁי
			כְּשׁוֹמֵעַ
בית 3	עַל מָה סִפְּרָה וְעַל מָה לֹא		
	סִפְּרָה	בית 6	מִיָּץ אֶחָד
	קוֹלָה מִתְנַגֵּן		לֹא
	כְּעוֹד		בָּאָה
	וְכַפּוֹת יְדֵיהָ מִבְּאֵרוֹת		וּבַחֲרֹף
	צְמִידֶיהָ מִצֵּטְלָצֵלִים		נִפְטָרָה
	זָהָב אֶל זָהָב		מִן הָעוֹלָם
	כְּאוֹתָן אִמְרוֹת כָּנָף		וּמִן הַצְּרוֹת
	שֶׁבִפֶּיָּהּ		הַצְּרוֹרוֹת בְּצִרוֹר הַחַיִּים
	שָׂאִין לְזִמּוֹן שְׁלִיטָה בּוֹ -		
	וְאֲנִי	בית 7	חֶלֶף אָבִיב
	כָּלִי		כָּלָה מִיָּץ
	אֶזֶן סְתוּמָה		וּבִסְתִּיו
			הַתְּחִילָה יְדִי
בית 4	שָׁקוּעַ בְּלִהוּצִיא		מַעֲלָה עַל הַכֶּתֶב -
	אֶת הַקְּבוּץ מִן		סְפוּרִים
	הַבֶּץ		
	לְהִזִּיז דְּבָרִים קְדִימָה		
	וּלְמִי		
	(נו - בְּאַמָּת)		
	יֵשׁ פָּנָאִי		
	לְאַמָּא		

בית 10 רָצִיתִי	בית 8 קָרָאתִי
לְהַשְׁמִיעַ סְפוּרִי	וּמִצָּאתִי
בְּאַזְנָה	אֶת עוֹלָמָה
שֶׁל אִמָּא	שֶׁל אִמָּא
בְּקִשְׁתִּי	תַּרְבוֹת חַיִּים
לְשִׁמְעַ עוֹד וְעוֹד	שֶׁהִלְכָּה
מִמָּנָה	לְעוֹלָמָה
אֶךְ אִמִּי	
שֶׁהִיְתָה	בֵּית 9 אֶפְשָׁר
כָּל זֵיץ	אֲזַנִּי הִיְתָה סְתוּמָה
עָמִי	וְלִבִּי עָר
(מַעֲבָר לְאוֹתוֹ הַחֵץ)	וְאוֹלִי
הִיְתָה –	חִלְחָלוּ הַדְּבָרִים
וְאֵינָנָה	בְּדֶרֶךְ אַחֵר

השורש ס-פ-ר חוזר בכמה מילים בשיר.

הסבר את התרומה של חזרה זו להבנת היחסים בין האם לבין בנה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך